

konvergenzie
KONVERGENCIE

FESTIVAL KOMORNEJ HUDBY

1 - 5 JÚN 2011 | KOŠICE

ŠPECIÁLNE POĎAKOVANIE

tím KASÁRNE/KULTURPARK | Ján Orlovský | Štefan Bibeň

V SPOLUPRÁCI S

HLAVNÍ PARTNERI

PARTNERI

WWW.SVETVIN.SK

HLAVNÝ USPORIADATEĽ A PRODUCENT

Konvergenie – spoločnosť pre komorné umenie

**KON
VER
GEN
CIE**

1. KONCERT | STREDA | 1. 6. 2011 | 20:00 HOD. | DOMINIKÁNSKY KOSTOL

CELLO COLOSSEUM | GREGORIANA

CELLO COLOSSEUM | JOZEF LUPTÁK – um. vedúci | BALÁZS ADORJÁN (HU) | TEO BRCKO | ANDREJ GÁL |
KAROLÍNA HURAYOVÁ | SILVIA LONGAUEROVÁ | PAVOL MUCHA | CSABA RÁCZ
GREGORIANA | MAREK KLEIN – um. vedúci

2. KONCERT | ŠTVRTOK | 2. 6. 2011 | 20:00 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

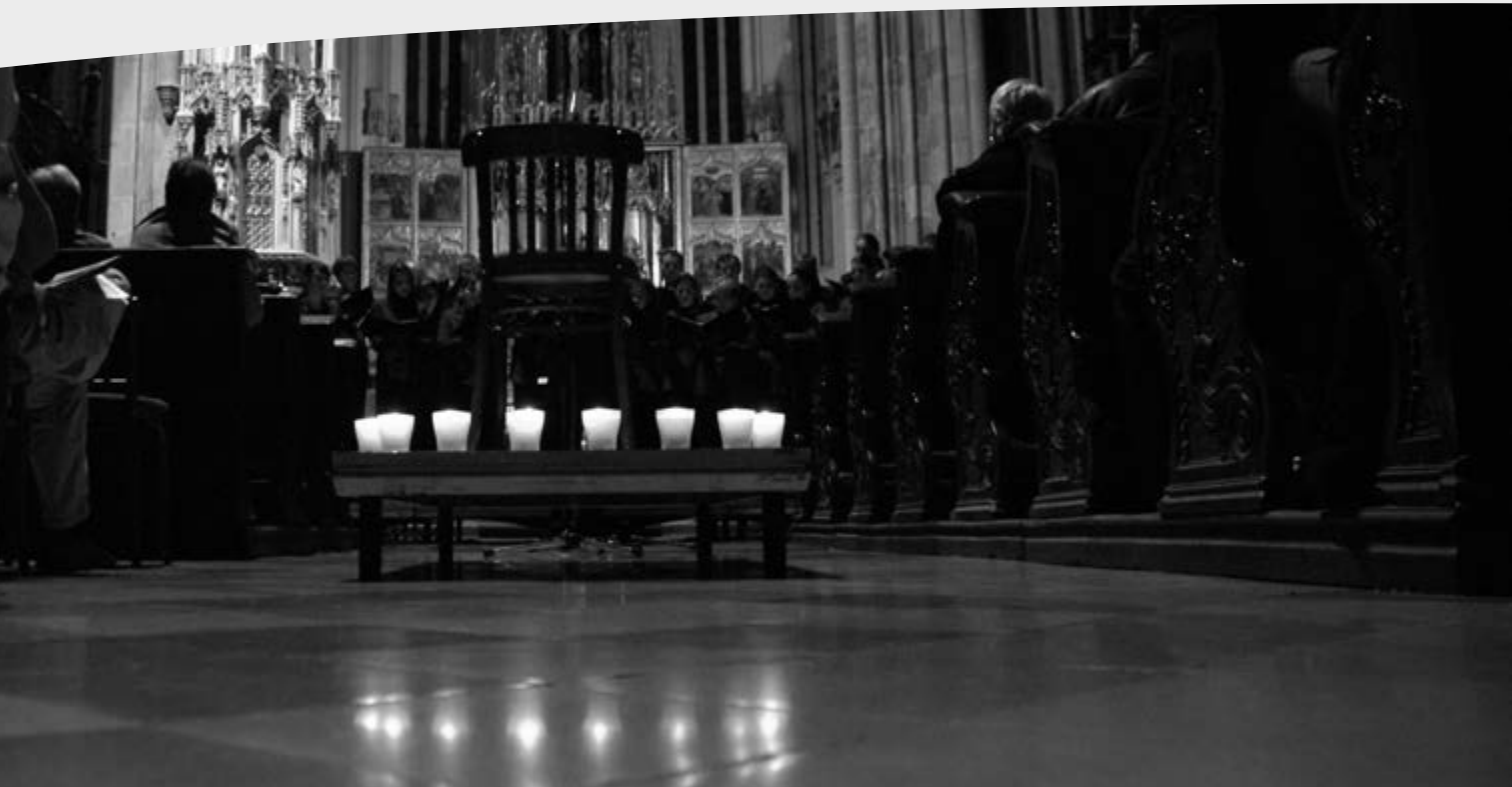
HRANA

OSKAR RÓZSA – spev, klavír, basgítara | MARTIN VALIHORA – bicie | MICHAL BUGALA – gitara |
MAREK MINÁRIK – basgítara | IVANA PRISTAŠOVÁ – viola | IGOR SABO – perkusie |
VLADISLAV ŠARIŠSKÝ – klavír | EUGEN VIZVÁRY – Rhodes piano | MARTIN WITTGRUBER – hammond organ |
MAREK ORMANDÍK – štetce a plátno

3. KONCERT | PIATOK | 3. 6. 2011 | 18:00 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

IRSHAI

JEVGENIJ IRŠAI – klavír | JOZEF LUPTÁK – violončelo | MILAN PALA – husle

4. KONCERT | PIATOK | 3. 6. 2011 | 19:30 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

SISA A SIVÝ HOLUB

SISA MICHALIDESOVÁ – písťalka a vokál | MIKI SKUTA – klavír | BORIS LENKO – akordeón

5. KONCERT | PIATOK | 3. 6. 2011 | 21:00 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

MARTIN VALIHORA TRIO INTERNATIONAL

ARPÁD OLÁH (HU) – klávesy | ROBERT BALZAR (CZ) – kontrabas | MARTIN VALIHORA – bicie

6. KONCERT | SOBOTA | 4. 6. 2011 | 18:00 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

OD PIESNE K TANGU | MENDELSSOHN | PIAZZOLLA

IGOR KARŠKO (SK-CH) – husle | MARIÁN SVETLÍK – husle | PETER ZWIEBEL – viola | JOZEF LUPTÁK – violončelo | NORA SKUTA – klavír | BORIS LENKO – bandoneón

7. KONCERT | SOBOTA | 4. 6. 2011 | 20:00 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

CELLO & DANCE | BACH & IMPROVISATIONS

JOZEF LUPTÁK – violončelo, elektrické violončelo, hlas a ústne rytmy | KRISZTIÁN GERGYE (HU) – tanec, choreografia

8. KONCERT | SOBOTA | 4. 6. 2011 | 21:00 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

MARIÁN VARGA | SOLO IN CONCERT

9. KONCERT | NEDELA | 5. 6. 2011 | 15:30 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

3 + 2 + 1 + 1 | KONCERT DETI

IVAN ŠILLER & HOSTIA

10. KONCERT | NEDELA | 5. 6. 2011 | 18:00 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

VOJNA A MIER | ŠOSTAKOVIČ | DOHNÁNYI

RONALD ŠEBESTA – klarinet | MARTIN NOVÁK (CZ) – lesný roh | IGOR KARŠKO (SK-CH) – husle | MARIÁN SVETLÍK – husle | SIMON TANDREE (UK) – viola | JOZEF LUPTÁK – violončelo | NORA SKUTA – klavír

BONUSOVÝ KONCERT | STREDA | 8. 6. 2011 | 19:30 HOD. | DÓM SV. ALŽBETY

NOVODOBÁ SVETOVÁ PREMIÉRA DIELA

J. C. F. FISCHER | MISSA SANCTAE CAECILIAE

MUSICA FLOREA | ZBOR SV. CECÍLIE |
MAREK ŠTRYNCL – dirigent

Každý rok si opätovne kladiem rovnakú otázku: „*Má zmysel robiť Konvergencie? Je potrebné pokračovať?*“ Existuje niekoľko dôvodov, ktoré ma doteraz vždy dokázali presvedčiť, že naše spoločné úsilie má význam. Tým prvým je hudba a sila, ktorou dokáže komunikovať. Nesmierne ma priťahuje hľadanie nových spojení, súvislostí a kontextov známych, menej známych i úplne neznámych diel. Ďalej sú to umelci, na ktorých vidím, že priestor vytvorený festivalom Konvergencie je pre nich rovnakou radosťou a inšpiráciou ako pre mňa. Že energiu, hodnoty a emócie, ktoré do tohto projektu všetci vkladáme, dostávame zase naspäť. Teší ma tím ľudí, podieľajúcich sa na festivale, bez ktorého by som už nebol schopný Konvergencie produkovať. Všetkým patrí vďaka za nadšenie a nasadenie, s ktorým festivalu pomáhajú. A v poslednom rade je to publikum. Ľudia v publiku sú spolutvorcami neopakovateľnej atmosféry Konvergencií, a preto sú pre mňa zvlášť dôležití. Bez publika by bol festival len súkromným stretnutím hudobníkov. My sa však túžime deliť o hudbu s inými, pretože veríme, že má nesmierny potenciál osloviť, zmeniť, naplniť, očistiť, dotknúť sa miest, kde už slová nestačia, priniesť inšpiráciu, nádej i radosť...

Tento rok začíname festival v Košiciach koncertom symbolicky vyjadrujúcim myšlienku Konvergencií, ktorou je spájanie často zdanlivo nespojiteľného: starého s novým, dramatického s pokojným, spirituálneho zo starého i nového sveta s profánnym, košického (Gregoriana, Zbor sv. Cecílie) so zvyškom Slovenska, Maďarska či dokonca hosťami zo zahraničia (Cello Colosseum). Celým festivalom sa bude vinúť táto niť: spojíme hudbu a tanec (Cello and Dance), diela súčasné (Jevgenij Iršai, Sisa Michalidesová), jazzové (trio Martina Valihoru) i takmer rockové (Hrana, Marián Varga). Nebude chýbať koncert pre deti a napokon skončíme oslavou komornej hudby v dielach Dmitrija Šostakoviča a Ernő Dohnányiho. Ich témou je vojna a mier alebo presnejšie život a smrť. Viem, že aj tento rok v Košiciach zaznie hudba, ktorá bude žiť. Verím, že si nájde cestu k ľuďom, ktorí z nej dokážu čerpať tak ako my. Prajem veľa radosti a oslovení hudbou počas koncertov Konvergencií priatelia.

Skladbu *8, 10, 26 pre osem violončiel* som skomponoval na podnet svojho dobrého priateľa a vynikajúceho violončelistu Jozefa Luptáka. Idea skladby sa zrodila vo chvíli, keď som sa v knihe Michio Kaku a Jennifer Thompsonovej *Dále než Einstein* dočítal, že v teórii superstrún sa najčastejšie vyskytujú práve tieto čísla – 8, 10 a 26. Zo zvedavosti som ich aplikoval na klaviatúru klavíra od c^1 a s nemalým prekvapením som zistil, že tieto čísla tvoria obyčajný kvintakord C-dur. Vychádza totiž c^2 , e^2 a g^4 . Tento fenomén ma tak fascinoval, že som sa okamžite rozhodol postaviť celú skladbu práve na týchto tónoch.

JEVGENIJ IRŠAI

1. KONCERT | STREDA | 1. 6. 2011 | 20:00 HOD. | DOMINIKÁNSKY KOSTOL

CELLO COLOSSEUM | GREGORIANA

CELLO COLOSSEUM |

JOZEF LUPTÁK – umelecký vedúci

BALÁZS ADORJÁN (HU)

TEO BRCKO

ANDREJ GÁL

KAROLÍNA HURAYOVÁ

SILVIA LONGAUEROVÁ

PAVOL MUCHA

CSABA RÁCZ

GREGORIANA

MAREK KLEIN – umelecký vedúci

PROGRAM | Psalmus alleluaticus na sviatok Nanebovstúpenia Pána (Žalm 47)

Johann Sebastian Bach (1685–1750) – Als vierzig Tag nach Ostern war BWV 266

Rodion Ščedrin (1932) – Hamlet Ballad

Ponis nubem rezponzórium na sviatok Nanebovstúpenia Pána (Žalm 104)

Orlando di Lasso (1532?–1594) – Magnificat primi toni
a antifóna Sede ad dextris meis na sviatok Nanebovstúpenia Pána

Fabio Fresi (1979) – Fortem virili pectore

Jevgenij Iršai (1951) – 8, 10, 26 pre osem violončiel (svetová premiéra)

Lectio apokalipsis z rukopisu zo 14. storočia

Francisco Guerrero (1528–1599) – In conspectu angelorum

Optatus votis hymnus na sviatok Nanebovstúpenia Pána*

Ecce quam bonum – Žalm 68 s antifónou**

Arvo Pärt (1935) – Fratres

J. S. Bach – Ach Gott und Herr BWV 255

* violončelové improvizácie Jozef Lupták

** autorom viachlasných častí (falsobordone) je Matúš Šimko

2. KONCERT | ŠTVRTOK | 2. 6. 2011 | 20:00 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

HRANA

OSKAR RÓZSA – spev, klavír, basgítara

MARTIN VALIHORA – bicie

MICHAL BUGALA – gitara

MAREK MINÁRIK – basgítara

IVANA PRISTAŠOVÁ – viola

IGOR SABO – perkusie

VLADISLAV ŠARIŠSKÝ – klavír

EUGEN VIZVÁRY – Rhodes piano

MARTIN WITTGRUBER – hammond organ

MAREK ORMANDÍK – štetce a plátno

HRANA je kultovým hudobným projektom skladateľa, dirigenta a hudobného producenta Oskara Rózsua a hudobného skladateľa a klávesistu Mareka Brezovského, ktorý vyšiel v limitovanej edícii na CD v roku 1999, po Brezovského smrti. V súčasnosti je absolútne nezohrateľnou raritou a jedným z najvyhľadávanejších slovenských albumov vôbec. „Live“ premiéra projektu v rámci minuloročného festivalu Viva Musica! vyvolala mimoriadny záujem, niektoré slovenské médiá dokonca označili tento koncert za „slovenský koncert roku 2010“.

Marek Brezovský (1974–1994) patril medzi najväčšie talenty slovenskej hudby. Písal skladby s mimoriadne silnou výpovednou hodnotou – na jednej strane umelecky vycibrené, na druhej strane bezprostredne živelné. Niektoré odrážajú pocity človeka zomknutého v putách závislosti, iné sú skôr energické či sympaticky drzé, no všetky sú svojím spôsobom nadčasové.

Súčasťou projektu je i reedícia pôvodného CD albumu *Hrana* a pripravovaný celovečerný film s rovnomeným názvom.

WWW.HRANATOUR.SK

JEVGENIJ IRŠAI – SEN O HARMÓNII LOGIKY A RÉTORIKY

Leszek Kołakowski v úvode jednej zo svojich knižiek, nazvanej *Horror metaphysicus*, provokatívne konštatuje: „*Filozofi si v istom momente museli uvedomiť jednoduchý, bolestne nepopierateľný fakt, a postaviť sa mu zoči-voči: spo- medzi otázok, ktoré udržujú európsku filozofiu pri živote po dva a pol tisícročia, ani jedna nebola nikdy rozriešená k našej všeobecnej spokojnosti; všetky buď naďalej vzbudzujú kontroverzie, alebo boli zrušené nejakým filozofickým dekrétom.*“ Ak by sme chceli pokračovať v Kołakowského hre paradoxov, môžeme pokojne povedať, že vstupenku do klubu filozofov si v dejinách získali len tí majstri, ktorí prejavili dostatočné odhodlanie nevyriešiť nijakú otázku s konečnou platnosťou. Pri zrode gréckej filozofickej reflexie stála otázka: Aký je vzťah ľudských výtvorov ku skutoč- nosti? Je skutočnosť poznateľná pomocou dvoch základných vynálezov človeka – čísla a slova? Paralelná otázka je komplementárna: Aký je vzťah ľudských výtvorov k svetu človeka? Gréci urobili rozlíšenie medzi pravdou (*aletheia*) a klamom, zdaním (*doxa*) – mimočasový svet čísla bol od začiatku spojený s pravdou a voči klamu bol nepriepustný; pytagorovská filozofia sveta čísel bola vždy filozofiou pravdy. Naproti tomu svet slova prinášal mnohoraké riešenia; Gréci si v snahe postihnúť svet slova vytvorili náuku o správnom používaní jazyka – gramatiku; náuku o skúmaní pravdy prostredníctvom jazyka – logiku; i náuku o slovnej persvázii, umení presvedčania – rétoriku. Aténski sofisti a platónski akademickí filozofi stáli od začiatku v spore, o ktorom nám priniesol svedectvo Platonov dialóg *Gorgias*. Platon celkom jednoznačne prisudzuje sféru pravdy filozofii, kým rétorike prisudzuje sféru klamu, zdania. Argumentáciu ostrého od-

3. KONCERT | PIATOK | 3. 6. 2011 | 18:00 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

IRSHAI

JEVGENIJ IRŠAI – klavír

JOZEF LUPTÁK – violončelo

MILAN PAĽA – husle

PROGRAM | Sonata-Corta pre sólové violončelo (pred 2000)

Pimpampunči pre sólové husle (2010)

- I. Coccinella
- II. Leppäkerttu
- III. Pimpampunči pizzicato
- IV. Buburuža
- V. Simple song
- VI. Mariquita

Schönberg Variations pre klavír a elektrický klavír (2002–2009/výber)

Sonáta pre Edvarda Griega pre husle a klavír (2001)

Hard Shabes pre husle, violončelo a klavír (2000)

súdenia rétoriky Platon v iných dialógoch preniesol aj na iné umenia – antickú drámu, lyriku, výtvarné umenia i tanec. No kultúra presvedčajúceho slova si získala celý rad svojich zástancov; na ich čele nebol nik menší ako Aristoteles. Hoci boj filozofie a rétoriky, týchto dcér gréckej *paidey* a latinskej *humanitas*, neustal dodnes, klasické uzemnenie ich rivality sformuloval už Cicero. Rétorika bez filozofických základov podľa neho spôsobuje spoločnosti závažné škody, kým z filozofie bez rétoriky je zasa len veľmi malý úžitok. Dejiny európskej hudby sa formovali v stredoveku v znamení väzby umenia tónov na svet čísla; pytagorovské korešpondencie hudby s univerzálnym poriadkom vesmíru riadili čísla, stojace mimo času i priestoru. Hudba bola priradená do quadrívia, medzi vedy skúmajúce čísla. Až renesančná revolúcia svojím postulátom „hudba je slúžkou slova“ postavila do popredia schopnosť hudby viazať sa na slovo – jeho štruktúru, fónické vlastnosti i sémantiku. Hudba „prestúpila“ k disciplinám trívia, prejavila potenciú spojiť svet čísla so svetom slova a naplno vkročila do sveta umeleckej persuázie. Až väzba hudby s rétorikou splodila fenomén hudobného diela, autora, štýlu i samotného hudobného vývoja. Dejiny európskej hudby si vytvorili nový ideál – harmóniu čísla a slova, rozumu a citu, logiky a rétoriky, pravdy a presvedčivosti. Zrod európskej hudby stál v znamení Cicerónovho komplementárneho chápania filozofie a rétoriky. Ideál sa stal natoľko všeobecný, že akýkoľvek prejav, kde absentuje jeden prvok zo spomínaných dvojíc, pociťujeme ako neznesiteľne neludský. Sonáta Giovanniho Gabrieliho, Monteverdiho madrigal, Bachova fúga, Beethovenova sonáta sú intencionálne diskurzom, v ktorom je harmonizovaný logický i psychologický prvok do vyššieho celku. Dejiny európskej hudby prinášajú variantné podoby realizácie tohto ideálu, ktorý ako wagne-

rovské dedičstvo ovplyvnil aj formovanie hudby 20. storočia. Arnold Schönberg vo svojich začiatkoch ovládol wagnerovský psychologický diskurz, ktorý spojil s logikou brahmsovského rozvíjania. Rétoriku podvedomia, ovládajúcu jeho atonalitu, spojil v dodekafónii s ideou skrytých číselných štruktúr, nastolujúcich novú logiku. Jeho boj o novú hudbu bol vedený snahou o harmonizáciu hudobnej logiky a hudobnej rétoriky či psychológie. Dosvedčujú to nielen jeho skladby a štúdie, ale predovšetkým dva dramatické subjekty, založené tentoraz nie na gréckej, ale na hebrejskej tradícii. Rozpor pravdy a rétoriky si Schönberg personifikoval do hlavných postáv svojej drámy *Der biblische Weg* (1922–1927), kde Max Aruns, nositeľ persuázie, moci, kapitálovej technokracie stojí v opozícii voči Asseinovi, veriacemu v silu ducha a jediného vnútorného Boha, pričom ich spoločnou sifyzovskou úlohou je výstavba nového štátu Židov. Schönbergova opera *Mojžiš a Áron* (1930–1932) je už priamo vystavaná na tomto sujetovom protiklade: Mojžiš je znalcom božskej idey i božieho zákona, no nepozná slová, ktorými by svoju vieru preniesol na ostatné spoločenstvo. Naproti tomu Áron, fungujúci ako Mojžišove ústa, neverí v dostatočnosť ideí, lebo vie, že ľudia veria iba tomu, o čom ich presvedča ich zmyslová skúsenosť. Slovo zrádza ideu a ľud bez ideí tancuje okolo zlatého teľata. Harmónia logiky a psychológie bola hlavnou témou Schönbergovho života i jeho umenia. Ruský skladateľ a klavirista Jevgenij Iršai (1951) získal základy vzdelania v hudobných inštitúciách Sankt Peterburgu. Kompozíciu študoval u Sergeja Volfenzona, Alexandra Černova a Vladislava Uspenského, klavírnú hru študoval u T. Rumševiča a P. Serebrjakova. Iršai od roku 1991 pôsobí na Slovensku v rôznych zamestnaniach. Spočiatku korepetoval v Štátnej opere v Banskej Bystrici, neskôr vyučoval hru na klavíri a kompozíciu na tamomšom Konzervatóriu J. L. Bellu, prednášal na Katedre hudby Univerzity Mateja Bela a v posledných rokoch je pedagógom kompozície na bratislavskej VŠMU. Iršaiova muzikalita bola usmerňovaná a formovaná na jednom z najvýznamnejších svetových hudobných učilíšť – Sankt-petersburskom konzervatóriu, hlavnom nositeľovi tradície ruskej hudby. Práve záťaž tejto mohutnej tradície ho azda prinútila zmeniť miesto svojho pôsobenia a stať sa jediným našim skladateľským imigrantom. Iršaiova tvorba od začiatku vzbudzovala celkom mimoriadnu pozornosť na domácich

hudobných festivaloch a prehliadkach, zaujala vysokou úrovňou skladateľského remesla, extrémnou expresiou, autor-skou interpretačnou naliehavosťou i osobnostným gestom. Stála pritom v opozícii voči domácej tvorbe; kým domáca skladateľská škola je dlhodobo sústredená najmä na logický aspekt kompozície, ruská škola bazíruje popri ňom aj na hlbokom psychologickom poňatí hudby, ktoré kladie hlavný dôraz na nosnosť ideí a časovú dramaturgiu celku. Bol to práve Jevgenij Iršai, kto u nás naplno nastolil onú základnú, večne kladenú a večne nezodpovedanú otázku vzťahu sveta tónov k problémom pravdy a zdania, logiky a rétoriky, štruktúry a expresie. Jeho riešenie je pritom starozákonnno-schönbergovské – harmónia oboch svetov je oným nedosiahnuteľným ideálom, údelom umelca je pokúšať sa o ňu a svetlo na tejto dobrodružnej ceste predstavuje práve Idea – ona oprávňuje naše tvorivé úsilie a na miesto pochybností kladie vieru. Tak, ako je časová línia hudobnej skladby jednotou logickej a psychologickéj stránky diskurzu idey, tak je aj vývojová línia tvorcu cestou medzi svetom pravdy a klamu, pričom idea je nielen zdrojom svetla na tejto ceste, ale aj prameňom tvorivej energie. Iršaiove zvukové vízie ideí sú zhmotnené v mnohých dielach, určených predovšetkým pre komorné médium. Koncert na festivale Konvergencie nám dovoľuje prežiť túto tvorivú drámu piatich autorových kompozícií z obdobia posledných rokov. Sólové (*Sonata-Corta, Pimpampunči*), duetové (*Sonáta pre Edvarda Griega*) i komorné diela (*Hard Shabes*) sprostredkuje interpretačné umenie Milana Paľu, Jozefa Luptáka i samotného autora.

VLADIMÍR GODÁR

ZDROJ:

www.noveslovo.sk/c/16600/Jevgenij_Irsai_sen_o_harmonii_logiky_a_retoriky | Publikované so súhlasom autora.

SISA S ČERVENÝMI VLASMI

Sisa Michalidesová má rada klaunov. Možno, že to je preto, lebo vyrastala v divadle s názvom Úsmev, ktoré viedli jej rodičia. Možno, že sa s tým už narodila: s veselým úsmevom, radosťou zo života, s láskou k divadelnej groteske a hlavne s obrovským hudobným talentom.

So Sisou som sa spoznal, keď sme raz dávno v televízii debatovali s ľuďmi, ktorí prežili nejakú ťažkú chorobu. Môj kamarát Jožko Šebo mi vtedy povedal o Sise Michalidesovej. Povedal mi o nej tri veci: že je to hrozne milé dievča, že je fenomenálna muzikantka, no a že bola veľmi chorá. Všetky tri informácie sa ukázali ako pravdivé.

Sisa je skutočne nesmierne milé dievča. Niekedy sa mi zdá, že Sisa s červenými vlasmi a širokým úsmevom je skutočne rozprávkový klaun, ktorý nám, obyčajným ľuďom, má pomôcť prežiť v často neveselom svete.

Sisa je skutočne fenomenálna muzikantka, ktorá dokáže skomponovať jednoduché detské pesničky, sofistikované džezové kúsky, či atmosferickú hudbu pre film alebo divadlo s ľahkosťou a samozrejmosťou. Ako keby len tak nezáväzne rozprávala, ako keby predvádzala klaunovské gagy v divadle plnom detí.

Sisa bola skutočne vážne chorá. Dnes už nie je, tak prečo to spomínať? Preto, lebo to s tým úsmevom, s tou ľahkosťou, s tou radosťou zo života súvisí. Sisa na chvíľu nazrela na druhú stranu. „Uvedomila som si, že sa tu všetci vlastne hráme a že by sme sa nemali brať príliš vážne,“ povedala mi Sisa neskôr, keď som sa odvážil spýtať sa jej na to, či ju jej choroba v tínedžerskom veku nejako zmenila. Preto sa Sisa neustále hrá. Komponuje, robí divadlo, nahráva, koncertuje. To je tá hra.

Hudba Sisy Michalidesovej nie je zbytočne prešpekulovaná, je priama, čistá a nikdy sa netvári ako keby bola niečím, čím v skutočnosti nie je. Tak ako Sisa. Keď počúvam Sisinu hudbu, nemám pocit, ako keby som počúval „dielo“, ale Sisú. Počujem ten klaunovský úsmev, ktorý vie, že pod cirkusovým šapitó je plno svetla, no okolo neho ticho čaká noc.

Sisa s červenými vlasmi prináša farbu do sivého sveta. A pritom sa iba hrá. Alebo práve preto?

4. KONCERT | PIATOK | 3. 6. 2011 | 19:30 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

SISA A SIVÝ HOLUB

SISA MICHALIDESOVÁ – píšťalka a vokál

MIKI SKUTA – klavír

BORIS LENKO – akordeón

PROGRAM | Panna
Klaun
Feritto
Nepozvaná
Manéž
Schody
Ja a ty
Hmla
Vzducholod'
Dieťa
Na špičkách
Preto
Prívesok
Svetlo
Minulosť
Tance
Spomienka
PPP
Zatiaľ
Návrat
Biele záclony

UNIVERZÁLNOŠŤ BEZ OHRANIČENÍ

„V prvom rade nie som jazzovým muzikantom,“ povedal mi v jednom z rozhovorov Martin Valihora. „V tomto si ma ľudia mýlia. Odjakživa hrám hudbu, ktorú v danom časopriestore vnímam okolo seba. Napriek tomu, že milujem jazz, mám rád vokálnu hudbu, nevyhýbam sa experimentálnym projektom ani akémukoľvek tvorivému umeniu.“ Dôkazom je množstvo participácií na domácich jazzových a funkových projektoch (Bass Inferno, Oskar Rózsa Partnership Unlimited, Punk Funk Project, Anita Soul), ale aj rešpekt v uzavretejších hiphopových komunitách (Kontrafakt, Deep'n'Space).

Vyhľadávaného hráča na bicích, ktorý po absolutóriu na prestížnej Berklee College of Music v Bostone pôsobil na newyorskej scéne, sme mohli na domácich pódiumoch sledovať po boku rôznych svetových hudobníkov – smoothjazzovej gitarovej extratriedy Leeho Ritenoura, vyhľadávaného basgitarového sidemana Anthonyho Jacksona, klavírnej „divožienky“ Hiromi Uehara... V kapele živej japonskej klaviristky, kde Valihora zotrval takmer sedem rokov, začala jeho medzinárodná kariéra vrcholiaca celosvetovými koncertnými turné a sériou albumov pod krídlami prestížneho amerického vydavateľstva Telarc. Každý, kto zažil energickú pódiovú show usmievavej a na prvý pohľad plachej Hiromi, musel byť ohúrený nielen muzikalitou, ale tiež artistickou virtuozitou jej hudobného prejavu. Prelomom bolo angažovanie nekonvenčného gitaristu Davida Fiuczynského v roku 2006 a transformácia tria smerom k plnokrvnej kvartetovej zostave nazvanej Hiromi's Sonicbloom. Neuveriteľná adaptibilita rytmického tandemu Tony Grey – Martin Valihora a bubeníkova schopnosť prispôsobiť sa spoluhráčom bola základom intenzívnych muzikantských stretnutí oscilujúcich medzi kánonicky presnými formovými štruktúrami a improvizovanou uvoľnenosťou.

Paralelne bol Valihora oporou ďalších domácich i medzinárodných projektov, napríklad *The Universal Cure* basgi-

5. KONCERT | PIATOK | 3. 6. 2011 | 21:00 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

MARTIN VALIHORA TRIO INTERNATIONAL

ARPÁD OLÁH (HU) – klávesy

ROBERT BALZAR (CZ) – kontrabas

MARTIN VALIHORA – bicie

taristu Oskara Rózsua. Pôdorysom ich rovnomenného albumu (Hevhetia, 2007) boli ambientnejšie kontúry a zdanlivo nekonfliktné mantrické vzorce neexhibujúcej gitary Američana Johna Shannona. Podobný „transcendentálny“ priestor dofarbovala Valihorova impresionistická zvukomalebnosť v zoskupení Waking Vision, ktoré vzniklo počas bostonských štúdií. Osobitý meditatívny prejav tria (neskôr kvarteta), ktorý možno bez akéhokoľvek hanobenia zaradiť do nezade-finovanej škatuľky „prírodný jazz“ znie vo vykryštalizovanej podobe na poslednom albume *of the Waking Vision* (Hev-hetia, 2006). Protipólom, v zmysle nespútanej dravosti a mainstreamovej jazzovej tradície bolo Valihorovo účinkovanie v triu bravúrneho amerického gitaristu Rona Affifa (album *Ron Affif Trio*, Hevhetia, 2005), o ktorého hráčskom zápale a originalite sa pochvalne vyjadril legendárny George Benson.

Očakávaním bude aj Valihorovo aktuálne Trio International s maďarským hráčom na klávesových nástrojoch Arpádóm Oláhom a jedným z najvyhladávanějších českých kontrabasistov Robertom Balzarom (Hana Hegerová, J.A.R., *Illustratosphere*). Balzar je rešpektovaným lídrom vlastného akustického tria (vynikajúci album *Tales* s hosťujúcim gitaristom Johnom Abercrombiem), ktoré už jedenásť rokov sprevádza pozoruhodného speváka Dana Bárta. Budapeštiansky rodák Árpád Oláh spolupracoval po absolutoriu na Berklee College of Music a The Thelonious Monk Institute s mnohými renomovanými umelcami (Herbie Hancock, Wayne Shorter, Terence Blanchard, Kenny Garrett) a je držiteľom mnohých ocenení (Jazz Piano Talent Contest 1998, Grand Award na súťaži Jazz an der Donau 2001, najlepší sólista na Jazz Hoeilaart Intern'l Contest, maďarský Gramofon Jazz Album 2001 za profilové CD *My Time*, eMeRTon Prize 2002).

PETER MOTYČKA | AUTOR JE JAZZOVÝ PUBLICISTA A REDAKTOR ČASOPISU HUDOBNÝ ŽIVOT

„Friends do not live in harmony merely, as some say, but in melody.“

HENRY DAVID THOREAU (1817–1862)

PIESNE BEZ SLOV

Na počiatku bol síce rytmus, dušu hudbe však vdýchla melódia, ktorá v tomto umení reprezentuje moment kontinuity. Melódia je odpradáвна spojená s ľudským hlasom. A ľudský hlas neodmysliteľne s piesňou. Pieseň vytvára súznenie emócií hudby s významom kódovaným prostredníctvom slov. Piesne bez slov umožňujú pri počúvaní vložiť každému z nás do hudby tisíce vlastných významov, nechať sa bezozvyšku pohltiť tónmi, prežívať zvláštnu intimitu, no zároveň nebyť sám. Tento „konvergenčný efekt“ medzi tvorcami, interpretmi a poslucháčmi je určite jedným zo zázrakov hudby...

„Priatelia nežijú len v harmónii, ako sa hovorí, ale aj v melódii.“

H. D. THOREAU

6. KONCERT | SOBOTA | 4. 6. 2011 | 18:00 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

OD PIESNE K TANGU | MENDELSSOHN | PIAZZOLLA

IGOR KARŠKO (SK-CH) – husle

MARIÁN SVETLÍK – husle

PETER ZWIEBEL – viola

JOZEF LUPTÁK – violončelo

NORA SKUTA – klavír

BORIS LENKO – bandoneón

PROGRAM | Felix Mendelssohn Bartholdy (1809–1847)

- Lieder ohne Worte, op. 19 č. 1 E dur (arr. J. Heifetz)
- Lied ohne Worte D dur op. 109 pre violončelo a klavír
- Klavírne trio č. 1 d mol op. 49
 - I. Molto allegro agitato
 - II. Andante con moto tranquillo
 - III. Scherzo: Leggiero e vivace
 - IV. Finale: Allegro assai appassionato

PRESTÁVKA

Astor Piazzolla (1921–1992)

- Five Tango Sensations
 - I. Asleep
 - II. Loving
 - III. Anxiety
 - IV. Despertar
 - V. Fear

Lahkosť, s akou Felix Mendelssohn Bartholdy (1809–1847) vstúpil do hudby, má v dejinách len málo paralel. „*Mendelssohn – 12 rokov – sľubuje veľa*“, zapísal si Beethoven do jedného z konverzačných zošitov. Výnimočný talent, neobmedzujúci sa len na hudbu, udivoval už súčasníkov natoľko, že Robert Schumann neváhal Mendelssohna nazvať „*Mozartom 19. storočia*“. Mendelssohn mal ako jeden z mála veľkých skladateľov vytvorené v bohatej židovskej rodine dokonalé podmienky pre rozvoj svojho talentu, ktorý s maximálnou energiou naplňal do posledného okamihu. V kompozícii dokázal postihnúť celé dobové univerzum hudobných žánrov, dirigoval, koncertoval a organizoval hudobný život v Nemecku (v roku 1829 sa stal iniciátorom uvedenia Bachových *Matúšových pašii*, ktoré znamenalo opätovné oživenie záujmu o dielo veľkého lipského majstra), no takmer nepretržite cestoval aj po celej Európe. V roku 1832 publikoval v Londýne *Original Melodies for the Pianoforte*, ktoré sa neskôr stali prvou z početných klavírných zbierok tzv. piesní bez slov – nového a obľúbeného poetického hudobného druhu. Mendelssohnovo *Klavírne trio d mol op. 49* pochádza z roku 1839. Skladba začína vážnou melódiou violončela na pozadí virtuózných figurácií klavíra, ktoré skladateľ prepracoval na odporúčanie priateľa Ferdinanda Hillera. Druhá časť prináša pôvabnú mendelssohnovskú „pieseň bez slov“. Hravosť nasledujúceho scherza pripomenie skladateľovu hudbu k *Snu noci svätajánskej* a finále sa čiastočne vracia k nálade prvej časti. Trio sa pri uvedení stretlo s okamžitým úspechom, Schumann ho nazval majstrovským opusom svojej doby a prirovnal ku klasickým dielam Beethovena a Schuberta.

„Len výnimočná hudobná myseľ dokáže pozdvihnúť jedinú malú formu ako tango na expresívny výrazový prostriedok nesmierneho rozsahu a hĺbok,“ napísal John Adams o argentínskom skladateľovi Astorovi Piazzolovi (1921–1992). Syn talianskych emigrantov strávil detstvo v New Yorku, do skutočného sveta hudby sa však dostal až v Buenos Aires. Tu sa ako sedemnástočný stal členom známeho tango orchestra. Zaujímal sa tiež o klasickú hudbu, najmä o diela Bacha, Rachmaninova, Bartóka a Stravinského, čo ho priviedlo k štúdiu kompozície u Alberta Ginasteru a v Európe u Nadii Boulangerovej. Syntézou tradičného argentínskeho tanga a kompozičnej sofistikovanosti európskej hudby tak v multikultúrnej atmosfére argentínskej metropoly vzniklo tzv. nové tango – *tango nuevo*. Astor Piazzolla v dvojúlohe skladateľa – interpreta sa stal jeho objaviteľom i prorokom. „V roku 1960 v Argentíne nikto nerozumel hudbe, ktorú som písal. Nebolo to tradičné tango, snažili sme sa len robiť dobrú hudbu, ktorá by bola esenciou mojej vlasti,“ povedal na jednom z európskych koncertov so súborom Quinteto Tango Nuevo. Improvizačná voľnosť, elegancia kompozičných riešení i bezprostrednosť emócií v jeho dielach dnes rovnako priťahujú jazzmanov, akým je napríklad akordeónový virtuóz Richard Galliano, klasických hudobníkov, z ktorých treba určite spomenúť fenomenálneho huslistu Gidona Kremera i čarodejníkov zo sveta elektroniky Gotan Project. Nádherná skladba *Five Tango Sensations* z roku 1989 vznikla pod vplyvom niekoľkoročnej spolupráce s kultovým americkým sláčikovým kvartetom Kronos Quartet. Päť častí, v ktorých sa zrkadlí skladateľova skúsenosť s ťažkou chorobou z posledných rokov života, nesie názvy „Spiaci“ – „Milujúci“ – „Úzkosť“ – „Prebudenie“ – „Strach“. Kritika nazvala skladbu po newyorskej premiére „dielom tragickej krásy“.

ANDREJ ŠUBA

7. KONCERT | SOBOTA | 4. 6. 2011 | 20:00 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

CELLO & DANCE | BACH & IMPROVISATIONS

JOZEF LUPTÁK – violončelo, elektrické violončelo, hlas a ústne rytmy

KRISZTIÁN GERGYE (HU) – tanec, choreografia

- PROGRAM** Johann Sebastian Bach (1685–1750)
- Suita pre solové violončelo č. 1 G dur BWV 1007
 - I. Prelúdium
 - Konvergencie 1
 - II. Allemande
 - Konvergencie 2
 - III. Courante
 - Konvergencie 3
 - IV. Sarabande
 - Konvergencie 4
 - V. Menuett I, II
 - Konvergencie 5
 - VI. Gigue
 - Tri v jednom
 - VII. Prelúdium

Improvizačný projekt maďarsko-slovenského dua predstaví inšpirujúce hudobno-tanečné variácie, ktorých hlavnou témou bude hudba zo súit pre solové violončelo Johanna Sebastiana Bacha. Projekt bol premiérový s úspechom uvedený v roku 2009 na partnerskom festivale Konvergencií Arcus Temporum v maďarskej Pannonhalme.

OSAMELÝ BEŽEC SLOVENSKEJ HUDBY

Na pódiu pôsobí na dnešnú dobu antihviezdne krehko, až bezradne. Keď však položí ruky na klávesy, bez ohľadu na to, či ho počujete prvý alebo dvadsiatykrát, priestor je zrazu plný koncentrácie, bezprostrednej muzikality a elektrizujúcej charizmy. A všetky tie skladby, fragmenty, reminiscencie a alúzie, ktoré Marián Varga hráva v posledných rokoch, dostávajú zmysel ako súčasť mozaiky, v ktorej hudba a život tvoria neoddeliteľný celok. „V hudbe je nezmysel hrať sa na nemennosť hraníc,“ povedal v jednom z rozhovorov s Petrom Uličným pre biografickú knihu *O cestách, ktoré nevedú do Ríma* (Slovart, 2004) legendárny bítnik Marián Varga. V slovenskej populárnej hudbe azda len s výnimkou Deža Ursínyho nikto hranice štýlov, žánrov a konvencií neprekračoval tak ako on. Ozveny tohto hľadania dnes cítiť v podobných výpravách do neznáma Andreja Šebana alebo Oskara Rózsua. Marián Varga študoval kompozíciu a klavír súkromne u jedného z klasikov slovenskej hudobnej moderny Jána Cikkera, v štúdiu hudby neskôr pokračoval na bratislavskom konzervatóriu, z ktorého ho podľa vlastných slov museli vyhodiť. Začalo sa obdobie, keď bol Vargov talent obdivovaný, no on sám bol súčasne považovaný za enfant terrible slovenskej hudobnej scény. Jedným z kľúčových momentov bol jeho príchod do skupiny Prúdy v 2. polovici 60. rokov. Zvuk gitarovej zostavy ozvláštnil Vargov hammond organ, klavír či čembalo, ale aj invenčné hudobné výpožičky z iných žánrov a štýlov. V roku 1969 nahral s Prúdmí pre Supraphon jeden z najdôležitejších albumov slovenskej populárnej hudby Zvonky zvoňte. Bola to úspešná ukážka hudobnej spolupráce tandemu Marián Varga – Pavol Hammel, ktorý sa napriek tomu, že éra Prúďov trvala relatívne krátko, stretával pri hudobných projektoch i v nasledujúcich desaťročiach. Podob-

8. KONCERT | SOBOTA | 4. 6. 2011 | 21:00 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

MARIÁN VARGA | SOLO IN CONCERT

ne ako s textármi Kamilom Peterajom a Borisom Filanom. Piesne *Zvonky, zvoňte, S rukami vo vreckách* alebo Hammelova *Balada o smutnom Jánovi* sa stali generačnými hymnami. Prúdy začali byť nekonvenčnému hudobníkovi čoskoro ľudsky i umelecky tesné. Tak vzniklo zoskupenie Collegium Musicum, ktoré zachytilo vo svojej dobe progresívnu vlnu art rocku a na Slovensko prinieslo rockové transformácie klasikov – Haydna, Bartóka, Korsakova... Hoci súbor neskôr viackrát zmenil obsadenie, za najznámejšiu zostavu možno považovať tú, v ktorej hral na basgitare Vargov bývalý spoluhráč z Prúdov Fedor Frešo a na bicie Dušan Hájek. V nej hneď na druhý pokus vznikol ďalší z mílnikov slovenskej populárnej hudby dvojalbum *Konvergenzie* (1971), či o niečo neskôr známy živý záznam *Collegium Musicum Live*, na ktorý hudobníci nadviazali rovnomenným turné v jednom z viacerých comebackov v roku 1997. Koncerty Collegia vypredávali vo svojej dobe sály v Česku, Maďarsku, Poľsku a vtedajšom východnom Nemecku. Po rozpade skupiny nastúpil Marián Varga začiatkom 80. rokov na dlhú cestu osamelého bežca. Príležitostnú spoluprácu so starými známymi, ale aj s Vladislavom Mertom, Ivou Bittovou, Karlom Krylom alebo neskôr violončelistom Jozefom Luptákom dopĺňali sólové koncerty, ktoré v roku 2003 vyústili do projektu *Solo in concert* (2003). Ako posledné vyšlo zatiaľ mimoriadne úspešné CD *Marián Varga & Moyzesovo kvarteto* (Pavian Records, 2006), prinášajúce výber skladieb z éry Prúdov, Collegia, muzikálu *Cyrano z predmestia*, ale aj „vážnej“ kompozície *Antifona 2003 pre violončelo a klavír*. *Konvergenzie*, inšpirované hudobnými svetmi Mariána Vargu, opäť raz poskytnú príležitosť do nich vstúpiť.

ANDREJ ŠUBA

9. KONCERT | NEDEĽA | 5. 6. 2011 | 15.30 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

3 + 2 + 1 + 1 | KONCERT PRE DETI

IVAN ŠILLER

FERO KIRÁLY & ZUZANA BIŠČÁKOVÁ – paličky, objekty

FRANTIŠEK BÁLEŠ – klavír

VLADIMÍR MÁČAJ – kontrabas

MILAN RUČEK – bicie

Hudba je ako skladačka. Niektoré jej diely sú malé, iné zase veľké. Možno ju vyjadriť tichom či slovom, ale napríklad i číslami. Ak sa čísel nebojíte, prídte! V našej skladačke sa za nimi skrýva odveký základ hudby. Teší sa na vás Ivan Šiller so svojimi hosťami.

„Každé dielo je formou osobného výrazu svojho tvorcu...

Ak dielo nevyjadruje skladateľov pohľad na svet, jeho idey, potom si podľa môjho názoru nezaslúži, aby bolo stvorené.“

DMITRIJ ŠOSTAKOVIČ

Hoci uvedený citát možno plne vzťahnuť na celé Šostakovičovo dielo, *8. sláčikové kvarteto*, skomponované v priebehu troch dní, si vzhľadom na toto vyznanie zaslúži zvláštnu pozornosť. Intímny charakter diela naznačuje už použitie štvortónovej témy, takzvaného *D-Es-C-H* motívu, ktorý je hudobným podpisom skladateľa a odkazuje na iný, oveľa citovanejší monogram, pochádzajúci od J. S. Bacha a neskôr použitý aj inými hudobníkmi (vrátane Schumanna, Liszta, Regera a Schönberga). Tento motív sa ako niť vinie celým Šostakovičovým dielom: možno ho nájsť v *1. husľovom koncerte* i v *2. klavírnej sonáte* (obe skladby vznikli v 40. rokoch), v *10. symfónii* (z raných 50. rokov), v *1. violončelovom koncerte* (skomponovanom v roku 1959) i v *15. symfónii*. Tento krátky motív určuje tiež každú z piatich častí *8. sláčikového kvarteta*.

Podľa Šostakoviča majú byť umelecké diela určitým svedectvom o duchovnom rozpolžení a výrazom vnútornej pravdivosti svojich tvorcov. A túto požiadavku ešte umocňuje, ak sa v diele objaví umelcov podpis. Na tomto mieste sa dostávame k často diskutovanej otázke: *„Svedectvom čoho je táto dokonale vyvážená kompozícia, ktorú rámčujú fugované časti a obsahuje fragment revolučnej piesne, židovskú melódiu a alúzie na Beethovena, Čajkovského a Wagnera?“*

Odpoveď by nebola komplikovaná, keby ju nestážovali viaczmyselné autorské komentáre a svedectvá. Najpravdepodobnejším pozadím vzniku skladby sú dve traumatické udalosti v Šostakovičovom živote: skladateľovi bola diagnostikovaná myelitída a pod intenzívnym politickým nátlakom bol donútený vstúpiť do Komunistického strany. Podľa prvého publikovaného vydania bola partitúra dedikovaná obetiam vojny a fašizmu, no zdá sa pravdepodobnejšie, že pravdou je legenda, ktorá o tomto diele hovorí ako o Šostakovičovom epitafe.

Klavírne kvinteto g mol op. 57 patrí medzi najznámejšie Šostakovičove komorné skladby. Neoklasicistický štýl mu dodáva pozitívny nádych, v ktorom takmer neostáva priestor na trpkú iróniu, takú charakteristickú pre tohoto skladateľa. Kompozícia je ukážkou zrelosti, imaginácie a ovládania expresie. Môže sa to zdať až prekvapivým, keďže kvinteto je jedným z prvých komorných diel skladateľa. Paradox sa však stráca, ak si uvedomíme, že Šostakovič sa neobrátil ku ko-

10. KONCERT | NEDEĽA | 5. 6. 2011 | 18.00 HOD. | KASÁRNE/KULTURPARK

VOJNA A MIER | ŠOSTAKOVIČ | DOHNÁNYI

RONALD ŠEBESTA – klarinet

MARTIN NOVÁK (CZ) – lesný roh

IGOR KARŠKO (SK-CH) – husle

MARIÁN SVETLÍK – husle

SIMON TANDREE (UK) – viola

JOZEF LUPTÁK – violončelo

NORA SKUTA – klavír

PROGRAM | Dmitrij Šostakovič (1906–1975)

– Sláčikové kvarteto c mol č. 8 op. 110

- I. Largo
- II. Allegro molto
- III. Allegretto
- IV. Largo
- V. Largo

– Klavírne kvinteto g mol op. 57

- I. Prelúdium: Lento
- II. Fúga: Adagio
- III. Scherzo: Allegretto
- IV. Intermezzo: Lento
- V. Finále: Allegretto

PRESTÁVKA

Ernő Dohnányi (1877–1960)

– Sexteto pre klavír, husle, violu, violončelo, klarinet a lesný roh C dur op. 37

- I. Allegro appassionato
- II. Intermezzo
- III. Allegro con sentimento
- IV. Finale: Allegro vivace, giocoso

mornej hudbe intuitívne, ale cielene s vedomím jej špecifik: „*Komorná hudba si vyžaduje od skladateľa najdokonalejšiu techniku a najväčšiu hĺbku myšlienok. Nemyslím si, že sa pomýlim, ak poviem, že skladatelia často ukrývajú nedostatok svojich myšlienok pod brilantnosť orchestrálneho zvuku. Zvukové bohatstvo, ktoré je k dispozícii prostredníctvom súčasného orchestra, je neprístupné malému komornému zoskupeniu. Preto skomponovať komorné dielo je oveľa ťažšie ako orchestrálne.*“

BÁLINT VERES | AUTOR JE SPOLUPRACOVNÍK FESTIVALU ARCUS TEMPORUM V PANNONHALME

Bratislavský rodák Ernő Dohnányi (1877–1960) bol popri Bélovi Bartókovi a Zoltánovi Kodályovi najplyvnejšou osobnosťou maďarskej hudby v prvej polovici 20. storočia. Prvý kontakt s hudbou mu sprostredkoval otec Frigyes Dohnányi, matematik, fyzik, vynálezca, profesor Viedenskej univerzity a pedagóg Katolíckeho gymnázia v Prešporke. Frigyes Dohnányi hrával aktívne na violončele, jedným z jeho partnerov v komornej hudbe bol aj Ján Levoslav Bella.

U svojho otca absolvoval Ernő prvé lekcie v hre na husliach a klavíri a vzdelanie si rozširoval štúdiom u dómskeho katedrálneho organistu Karla Forstnera. Ako 17-ročný sa stal poslucháčom Hudobnej akadémie v Budapešti: študoval kompozíciu u Hansa Koesslera a hru na klavíri u Istvána Thomána. (Na základe Dohnányiho odporúčania sa pre štúdium u tých istých pedagógov rozhodol o niekoľko rokov neskôr aj jeho mladší kolega Béla Bartók).

Prostredníctvom svojho pedagóga Koesslera sa Dohnányi dostal do kontaktu s Johannesom Brahmsom. Po úspešnej premiére *Klavírneho kvinteta op. 1*, ktorá sa uskutočnila v Budapešti 16. júna 1895, dostal Dohnányi od svojho učiteľa list, že Brahms si praje, aby mu prišiel dielo čím skôr zahrať do Bad Ischlu. Mladý skladateľ však nemal prostriedky na cestu a na-

miesto toho poslal Brahmsovi rukopis *Kvinteta*. Brahms bol dielom nadšený a v krátkom čase zorganizoval dve uvedenia: v Bad Ischli (Kneisel Quartett s Arthurom Nikischom pri klavíri) a vo Viedni. Brahms sa o *Kvintete* v rozhovore s Koesslerom vyjadril, že „*sám by som to nedokázal napísať lepšie*“.

Ako 20-ročný sa Ernő Dohnányi koncertnými debutmi v Berlíne, Viedni a Londýne (Beethovenov *4. klavírny koncert* s dirigentom Hansom Richterom) etabloval ako najvýznamnejší maďarský klavirista po Lisztovi. Už koncom 90. rokov 19. storočia sa predstavil po prvý raz aj americkému publiku v New Yorku.

Ako klavirista mal Dohnányi výnimočné technické dispozície, každodenné cvičenie pre neho nebolo nevyhnutnosťou a jeho koncertná príprava spočívala z väčšej časti iba v čítaní partitúry.

Vo svojom repertoári upriamoval pozornosť na menej známe diela Mozarta, Beethovena a Schuberta a bol prvým novodobým klavírnym virtuózom, ktorý sa intenzívne venoval interpretácii komornej hudby. Medzi jeho najvýznamnejšie počiny patrilo kompletne uvedenie Beethovenovej klavírnej tvorby v roku 1920 a všetkých Mozartových klavírných koncertov v roku 1941. Dohnányi bol nepochybne jedným z najväčších klaviristov všetkých čias.

Vďaka komornej hudbe sa Dohnányi dostal do kontaktu s Brahmsovým priateľom Josephom Joachimom, ktorý ho pozval vyučovať na Vysokej hudobnej škole v Berlíne. Dohnányi tu pôsobil v rokoch 1905–1915, od roku 1908 ako profesor.

V roku 1915 sa vrátil do Budapešti a svojimi aktivitami položil základy moderného profesionálneho hudobného života v Maďarsku. Ako klavirista, dirigent, organizátor i pedagóg výrazne podporoval skladateľov svojej generácie: Bélu Bartóka, Zoltána Kodályu a Leo Weinera.

Od roku 1916 vyučoval hru na klavíri na Hudobnej akadémii v Budapešti, pre ktorú vypracoval aj nový študijný plán. Vo februári 1919 bol menovaný za riaditeľa Hudobnej akadémie, po zmene politických pomerov v októbri toho istého roku bol však na jeho miesto dosadený huslista Jenő Hubay. Roku 1919 bol zvolený za hlavného dirigenta Orchestra filharmonického spoloknosti a v tejto funkcii zotrval až do konca 2. svetovej vojny. V rokoch 1921–1927 podnikal každoročne rozsiahle umelecké turné v Spojených štátoch amerických, v roku 1925 bol vymenovaný za šéfdirigenta New York State Symphony Orchestra.

Od roku 1928 opäť vyučoval na Hudobnej akadémii v Budapešti ako vedúci majstrovských tried kompozície a klavírnej hry. V roku 1931 sa stal hudobným riaditeľom Maďarského rozhlasu a od roku 1934 po druhý raz riaditeľom Hudobnej akadémie. Medzi jeho žiakov v tom čase patrili Géza Anda, Annie Fischer, Georges Cziffra, George Solti a Ľudovít Rajter.

Od roku 1939 čelil Dohnányi nacistickým protižidovským zákonom, ktoré odmietal uplatňovať. V roku 1941 sa na protest proti týmto zákonom rozhodol rezignovať z funkcie riaditeľa Hudobnej akadémie. V Orchestri filharmonickkej spoločnosti sa mu však podarilo udržať židovských hudobníkov prakticky až do začiatku okupácie Maďarska Nemeckom, nakoniec ho však situácia prinútila teleso rozpustiť.

Na jeseň roku 1944 sa ako reprezentant Maďarského rozhlasu zúčastnil spolu s Ľudovítom Rajterom na prijatí maďarských umelcov na Budapeštianskom hrade, ktoré usporiadal po vynútenej abdikácii a následnom uväznení regenta Miklósa Horthyho nový predseda vlády a šéf kľérofašistickej strany Šípových krížov Ferenc Szálasi. Vzhľadom na to, že Maďarský rozhlas bol v tom čase jediným elektronickým médiom, a teda aj najvplyvnejším médiom vôbec, boli jeho vrcholní predstavitelia celonárodne známymi osobnosťami. Oboch umelcov zvečnili fotografie pri podaní rúk so Szálásim, čo po konci vojny poslúžilo ich neprajníkom na krivé obvinenia a spôsobilo im dlhoročné ťažkosti.

Nepodložené obvinenia a ohováranie po 2. svetovej vojne nabrali také dimenzie, že vtedy už takmer 70-ročný Dohnányi nemal silu sa voči nim brániť. Navyše, 2. svetová vojna ho pripravila o oboch synov – jeden z nich zomrel v ruskom zajatí, druhý bol popravený po pokuse o atentát na Hitlera. Ernő Dohnányi strávil poslednú etapu svojho života v zámorí. Po krátkom pedagogickom pôsobení na Univerzite v Tucumáne (Argentína) sa v roku 1949 stal sídelným klaviristom a skladateľom na Florida State University. Zomrel v roku 1960 počas realizácie gramofónových nahrávok v New Yorku. Z „čiernej listiny“ bolo Dohnányiho meno vo východnej Európe vymazané v roku 1968 a biografia Bálinta Vázsonyiho, vydaná v roku 1971

definitívne rozptýlila všetky pochybnosti o jeho pôsobení. Napriek tomu sa Dohnányiho pôsobeniu a tvorbe dostalo v Maďarsku zaslúženej pozornosti až po ďalších desaťročiach: roku 1990 sa stal post mortem laureátom najvyššieho štátneho vyznamenania – Kossuthovej ceny a v ostatných rokoch sa jeho diela dostávajú čoraz častejšie na koncertné pódia.

Skladateľská tvorba Ernő Dohnányiho bola vo svojich počiatkoch ovplyvnená Robertom Schumannom a Johannesom Brahmsom, čoskoro však našiel svoj vlastný jazyk. Využíval síce prostriedky romantickej tradície, no nikdy nebol epigónsky. Vyznačoval sa veľkou koncentráciou hudobného materiálu, lyrizmom, humorom a sviežosťou.

Popri orchestrálnych kompozíciách (2 symfónie, *Symfonické minúty*, *Suita fis mol*, *Ruralia Hungarica*, *Americká rapsódia*), koncertantných (2 koncerty pre klavír a orchester, 2 koncerty pre husle a orchester, *Konzertstück* pre violončelo a orchester, *Variácie na detskú pieseň* pre klavír a orchester) a javiskových (opery *Tante Simona*, *A vajda tornya*, *Der Tenor*, baletná pantomíma *Der Schleier der Pierrette*) a vokálno-inštrumentálnych dielach (*Missa in dedicatione ecclesiae*, *Cantus vitae*, *Stabat mater*) napísal početné diela pre sólový klavír a viacero závažných komorných skladieb.

Sexteto pre klavír, husle, violu, violončelo, klarinet a lesný roh op. 37 vzniklo na prelome rokov 1934 a 1935, v čase liečby z ochorenia, ktoré Dohnányimu na dlhší čas znemožnilo verejnú účinkovanie. V tomto diele, ktoré na seba upozorňuje netradičnou kombináciou hudobných nástrojov, sa Dohnányi – ako napokon vo väčšine svojich kompozícií – prejavil ako virtuózný inštrumentátor a dôverný znalec technických a výrazových možností všetkých nástrojov.

Hudba *Sexteta* sa vyznačuje symfonickou šírkou a prirodzeným plynutím hudobného materiálu. Vplyv Brahmsa a hudby viedenskej tradície 2. polovice 19. storočia je zrejмый, jeho charakter je však originálny. V záverečnej časti sa objavujú aj názvuky na jazz 30. rokov 20. storočia. Premiéra diela sa uskutočnila v Budapešti 17. júna 1935, so skladateľom pri klavíri.

ADRIAN RAJTER

LITERATÚRA:

VÁZSONYI, B.: *Dohnányi Ernő*, Budapest 1971) | VÁZSONYI, B.: *Ernő Dohnányi In: Grove Music Online* | Nepublikované spomienky Ľudovíta Rajtera

Kdo byl Johann Caspar Ferdinand Fischer? „*Nostris aevi Componista absolutissimus*“ – jako nejlepšího komponistu všech dob ho hodnotil Mauritius Vogt ve svém slovníku *Conclave Thesauri Magne Artis Musicae* (Praha, 1719). Po několika staletém zapomnění se tomuto skladateli otevírá velká budoucnost. Jeho na svou dobu až netypický dlouhý život (1656–1746) mu dal možnost vyzrát v osobnost, jež by si zasloužila mediální pozornost, které se v naší době těší jeho slavný kolega Johann Sebastian Bach. Bach Fischera nejen znal, nýbrž opisoval si jeho díla, „půjčoval“ si od něho mnohá témata do svých skladeb, zcela vědomě se nechával inspirovat Fischerovou kompoziční technikou. A tak není divu, že například vznik Bachova *Dobře temperovaného klavíru* by nebyl myslitelný bez výrazného vlivu tohoto českého skladatele.

Mnohaletá spolupráce se Sbořem sv. Cecílie letos vrcholí novodobou světovou premiérou tohoto komponisty – *Mší sv. Cecílie*. V ní každý jednotlivý (např. sborový) hlas vykazuje melodickou a dramatickou svébytnost a přitom spolu s jinými svou povahou spoluvytváří důmyslně propracovaný a integrovaný celek, který ve všech ohledech postrádá „prázdná místa“. Protože Sbor sv. Cecílie se již delší dobu s dirigentem „školí“ ve stylové interpretaci, má všechny předpoklady k tomu, aby vdechl tomuto dílu autentického ducha, který vyvrací umělý antagonismus rozumu a citu typický pro současné estetické klima.

MAREK ŠTRYNCL

BONUSOVÝ KONCERT | STREDA | 8. 6. 2011 | 19:30 HOD. | DÓM SV. ALŽBETY

JOHANN CASPAR FERDINAND FISCHER | MISSA SANCTAE CAECILIAE

ZBOR SV. CECÍLIE

VILIAM GURBAL' – zbormajster

MUSICA FLOREA (CZ) & HOSTIA Z KOŠÍC

MAREK ŠTRYNCL (CZ) – dirigent

KONCERT PODPORILI | MESTO KOŠICE | EHMK 2013 |
MK SR A KOŠICKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ

PROGRAM | Michel-Richard de Lalande (1657–1726)

– Cantate Domino

SOLI | JÚLIA GURBALOVÁ – dessus I | MONIKA DZURDŽENÍKOVÁ – dessus II
FRANTIŠEK BIROŠ – haute-contre | MATÚŠ TOMKO – basse

Johann Caspar Ferdinand Fischer (1656–1746)

– Laudate pueri

SOLI | SILVIA PASNIŠINOVÁ – soprán | MÁRIA JAKABOVÁ – alt
LUKÁŠ BIČEJ – tenor | MATÚŠ TOMKO – bas

– Missa in honorem Sanctae Caeciliae* (novodobá svetová premiéra)

- I. Kyrie
- II. Gloria
- III. Credo
- IV. Sanctus
- V. Benedictus
- VI. Agnus Dei

SOLI | JÚLIA GURBALOVÁ – soprán I | ANNA POLOMSKÁ – soprán II | MÁRIA JAKABOVÁ – alt
MATÚŠ ŠIMKO – tenor | PETER KELLNER – bas

* Notový materiál pochádza z archívu Řádu Křižovníků v Prahe,
kde sa toto dielo zachovalo v jedinom známom exemplári.

PROFILY INTERPRETOV

Robert Balzar (kontrabas, CZ) – vynikajúci český jazzový kontrabasista. Po ukončení štúdia na konzervatóriu v Brne pôsobil v Armádnom umeleckom súbore V. Nejedlého (1983–1985), následne v Orchestri Čs. televízie (1985–1989). Súčasne začal pôsobiť na českej jazzovej scéne. V r.1996 založil skupinu Robert Balzar Trio (S. Mácha – klavír, J. Slaviček – bicie). Spolupracoval s významnými osobnosťami svetovej jazzovej scény, akými sú J. Newman, B. Bailey, T. Scott, B. Colson, W. Marsalis, L. Tabackin, T. Lakatos, V. Lewis, H. Galper, C. Handy, J. Abercrombie. Od r.1990 je členom doprovodnej kapely H. Hegerovej, v r.1998 nastúpil do funkovej formácie J.A.R., stál tiež pri založení úspešného sólového projektu Dana Bárta Illustratosphere.

Krisztián Gergye (tanec, choreografia, HU) – umelecký riaditeľ, choreograf, tanečník a herec, jeden z najoriginálnejších a najvšestrannejších predstaviteľov maďarskej tanečnej scény. Ako 18-ročný sa začal zaoberať tradičným tanečným umením Jávy, kde v r.1998 získal štipendium na jeho štúdium. Vlastné choreografie vytvára od r.2001. Spočiatku mali projektový charakter, no momentálne sú súčasťou práce Gergeyovej vlastnej tanečnej skupiny. Od r.1999 pravidelne spolupracuje so spevákom súčasnej opery Attilom Csabaiom, s ktorého súborom KompMania vystupoval ako tanečník v r.1999–2002. V r.2002–2004 spolupracoval s Pal Frenak Company. Po r.2006 niektoré z jeho projektov koprodukovalo Stredoeurópske tanečné divadlo. Ako herec a tanečník spolupracoval v r.2007–2008 s Barka Theater Company. Od septembra 2008 je členom Maďarského národného divadla, bol menovaný za Umelca roku 2008.

Jevgenij Iršai (klavír, SK-RU) – skladateľ a klavirista, pochádza z Petrohradu, z hudobníckej rodiny. Je absolventom prestížneho petrohradského konzervatória. V r.1991–1993 bol korepetitorom Štátnej opery v B.Bystrici a vyučoval na Konzervatóriu J.L.Bellu. V r.1996–2008 prednášal na Katedre hudobnej a estetickéj výchovy UMB v B.Bystrici, od r.2001 pôsobí na Katedre skladby a dirigovania na VŠMU v Bratislave. Je členom Zväzu skladateľov Ruska, členom Spolku slov. skladateľov a čestným členom Zväzu skladateľov Ukrajiny. Jeho diela sú uvádzané v Európe, USA a Japonsku, kde zazneli v rámci medzinárodných festivalov a na významných divadelných a koncertných scénach. V posledných rokoch často komponuje na objednávku slovenských a zahraničných sólistov, dirigentov

a hudbných telies (M. Paľa, S. Rolgudin, L. Fančovič, B. Lenko, A. Kučerová, P. Gribanov, A. Černušenko, Alea, Aleph, Slovenská filharmónia a i.). Je držiteľom Ceny J.L.Bellu za dielo *Hard Shabes* (2000) a Ceny D. Zadora za skladbu *Sonata del grato* (2008). Venuje sa aj literatúre a maľbe.

Igor Karško (husle, SK-CH) – prešovský rodák, absolvent AMU v Prahe a Menuhinovej akadémie v Gstaade (Švajčiarsko), v súčasnosti pôsobí ako koncertný majster Luzernského symfonického orchestra a člen komorného súboru The Serenade Trio. Ako koncertný majster barokového orchestra La Scintilla podnikol v r.2005 turné po USA s C. Bartoli, s ktorou nahrál aj CD *Maria Maribran*. Je zakladateľom zoskupení La Banda Antix a La Gioconda, členom Les Musiciens du Louvre. Pôsobí ako profesor na Musikhochschule v Luzerne. Ako sólista i člen komorných zoskupení koncertoval po celej Európe, je pravidelným hosťom festivalu Konvergenzie. Od r.2010 vedie s violončelistom Thomasom Demengom súbor Camerata Zürich.

Boris Lenko (akordeón, SK) – absolvent žilinského Konzervatória (A. Pittner) a VŠMU v Bratislave (M. Szökeová) začal medzinárodnú kariéru úspechmi na súťažiach, najmä víťazstvom v Andrezieux-Boutheon v r.1987. V 90. rokoch sa už zaradil medzi etablovaných slovenských interpretov s pravidelnou koncertnou a nahrávacou činnosťou. B. Lenko predstavuje vzácny typ všestranného hudobníka so záberom od klasického repertoáru, súčasnej vážnej hudby, cez rôzne crossoverové projekty (Požož sentimentál, Phurikane gila, ALEA, Chassidic Songs) až po jazz (Triango). Do akordeónového repertoáru vniesol v slovenskom kontexte viaceré novátorské prvky, najmä uvádzaním diel významných osobností povojnovej americkej a európskej scény (J. Zorn, M. Kagel, M. Lindberg, G. Klucevsek, L. v Vierk, L. Berio, M. Sørensen) či premiérováním a iniciovaním nových slov. diel (J. Beneš, P. Zagar, M. Burlas, P. Machajdík, I. Zeljenka, I. Szeghy, M. Piaček, J. Iršai, L. Burgr, L. Kupkovič). Pravidelne vystupuje na festivaloch súčasnej hudby – na Večeroch novej hudby a festivale Melos-Étos. V r.2001 mal ako prvý akordeonista v histórii BHS celovečerný recitál. O rok neskôr sa predstavil na prominentnom festivale súčasnej hudby Varšavská jeseň. B. Lenko sa stal priekopníkom uvádzania diel A. Piazzollu na Slovensku, v r.2001 založil komorný súbor ALEA (akordeón, husle, klavír, kontrabas), sústredujúci sa na

interpretáciu Piazzollovej hudby. Lenkovo očarenie argentínskym tangom má v posledných rokoch vyústenie aj v spolupráci s Petrom Breinerom v mimoriadne úspešnom projekte Triango. Boris Lenko sa venuje aj vlastnej tvorbe. Pedagogicky pôsobí ako docent na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Od r.2008 žije v Mníchove.

Jozef Lupták (violončelo, SK) – jedna z osobností profilujúcich slov. hudobnú scénu. Absolvent VŠMU v Bratislave a Royal Academy of Music v Londýne (R. Cohen). Realizoval viacero CD nahrávok (o. i. Bachove *Suity pre sólové violončelo*, projekt *Cello* spájajúci výtvarné umenie a súčasnú hudbu inšpirovanú tvorbou J.S. Bacha, premiéry diel V. Godára, live záznam recitálu v Londýne), stál pri zrode početných diel súčasných autorov. Je spoluzakladateľom súboru Opera Aperta, iniciátorom a umeleckým riaditeľom festivalu Konvergenzie. Pravidelne koncertuje na pódioch v Európe i zámorí, vedie majstrovské kurzy. Okrem klasickej hudby sa venuje tiež improvizácii a alternatívnym hudobným projektom (o. i. *Chassidic Songs* s akordeonistom B. Lenkom, huslistom M. Valentom a rabinom B. Myersom). Aktuálne pracuje na nahrávke violončelových koncertov, ktoré pre neho skomponovalo päť slovenských skladateľov. V r.2010 získal Cenu ministra kultúry SR. www.jozefluptak.com

Sisa Michalidesová (pišťalka, vokál, SK) – skladateľka, speváčka, flautistka a klávesistka. Na Konzervatóriu v Bratislave študovala herectvo, flautu a kompozíciu. Založila hudobné formácie Sisa's Food a 3plus1, spolupracuje s kapelami a hudobníkmi, ktorí patria k slovenskej hudobnej špičke (Juraj Griglák & Company, Los Remedios, Exfónia, Chillpill, Zuzana Suchánková Band; P. Preložník, P. Bereza, B. Lenko, S. Palúch, M. Suhomel, L. Šrámek, O. Rózsa, A. Šeban, M. Jakabčic, M. Gašpar, M. Buntaj a mnohými ďalšími). Skomponovala hudbu k filmom *Malé oslavy*, *Zima kúzelníkov*, *Leto*, *Sisa a Sivý holub*, hudbu k inscenáciám *Malé manželské zločiny* (Štúdio L+S), *Partybreakers* (SND), *Deus ex machina* (divadlo Mimo), *O psičkoch a mačičkách* (Divadlo Úsmev), *Truth Story* (Divadlo J. Palárika), *Červená princezná* (Astorka Korzo'90), *Trzy Swinky* (Teatr im. H. Ch. Andersena, Lublin), *Zimná rozprávka* (Nová scéna). Je autorkou unikátneho projektu *Veľkí herci malým deťom*, ktorý prináša detské pesničky v podaní známych hercov. Od detstva je členkou Divadla Úsmev.

Martin Novák (lesný roh, CZ) – študoval na Konzervatóriu a JAMU v Brne (J. Petráš) i na University of North Texas (W. Scharnberg). Získal ocenenia na viacerých súťažiach (Soutěž konzervatoří v Teplicích, Mezinárodní interpretační soutěž lesného rohu v Brně Interpretaciační soutěž žesťových nástrojů v Brně). Od r. 2004 pôsobí ako člen orchestra Mestského divadla Brno, od r. 2009 je členom Národného divadla v Brne. Externe spolupracuje s Moravskou filharmóniou Olomouc, Filharmóniou Brno, Filharmóniou Bohuslava Martinů, VENI ensemble a Kentonmania Big Band.

Árpád Oláh (klávesy, HU) – na Konzervatóriu Leó Weínera v Budapešti študoval klasicistickú hudbu, neskôr získal štipendium na Jazzovej škole Ferenca Erkelá. Jeho prvým úspechom bola 1. cena na súťaži Bélu Bartóka v Madarskom rozhlase, za čo získal účasť na letných kurzoch Berklee College of Music v Bostone. Onedlho sa začal presadzovať aj na medzinárodnej scéne: na letnom festivale Jazz an der Donau v Nemecku získal hneď dve prvé ceny (najlepšie trio, najlepší sólista), v septembri 2001 sa zúčastnil Jazz Hoelaart International Contest a prvýkrát v dejinách súťaže získal tri hlavné ceny: najlepšie trio, najkreatívnejšie vystúpenie, najlepší európsky sólista. V tom istom roku vydal svoje prvé CD s názvom *My Time* (EMI). V r. 2002 získal štipendium na Berklee College of Music, o rok neskôr bol prijatý na Thelonius Monk Institute of Jazz v Južnej Kalifornii, kde ako člen Monk Institute Band účinkoval po boku najväčších hviezd (T. Blanchard, H. Hancock, W. Shorter, K. Garret, C. Terry, H. Crook, T. Lyne Carlington) v USA, Európe a Japonsku. Thelonius Monk Institute of Jazz absolvoval v r. 2005.

Milan Paľa (husle, SK) – študoval na konzervatóriu J. L. Bellu v B. Bystrici (P. Strenáček). Po absolvovaní pokračoval na viedenskej Universität für Musik und darstellende Kunst a vysokoškolské štúdium ukončil na Janáčkovej akadémii múzických umení v Brne (F. Novotný). Je nositeľom ocenení z domácej a medzinárodných súťaží (Concours Moderne Riga, Súťaž Leoša Janáčka v Brne, Súťaž Bohuslava Martinů, Anglo-Czecho-Slovak Trust London a i.), zúčastnil sa viacerých medzinárodných majstrovských kurzov (V. Spivakov, S. Jaroševič a J. Guillou). Ako sólista spolupracoval so Štátnou filharmóniou Brno, Slov. filharmóniou, Symfonickým orchestrom Slov. rozhlasu, Rádiovým orchestrom v Kyjeve, Petrohradským kongresovým orchestrom, Petrohradským filharmonickým

orchestrom, Capella of St. Petersburg a dirigentmi ako Th. Guschlbauer, A. Čerňušenko, D. Švec, P. Gribanov a i. Koncertoval vo Švajčiarsku, Francúzsku, Rusku, na Ukrajine, Nemecku, Rakúsku i Malte. V r. 2009 získal Cenu Ludovíta Rajtera za výnimočné interpretačné kvality a ojedinelý prístup k slovenskej hudbe, ktorá si prostredníctvom jeho strhujúceho podania získava pozornosť nielen na domácich, ale aj zahraničných pódiaoch.

Oskar Rózsa (spev, klavír, basgitar, SK) – basgitarista, skladateľ, dirigent a hudobný producent. Absolvoval dirigovanie na Konzervatóriu a VŠMU v Bratislave, v r. 2000–2002 študoval kompozíciu filmovej hudby ako štipendista na Berklee College of Music v Bostone. Ako producent spolupracoval s interpretmi rôznych žánrov na Slovensku aj v zahraničí. Hrával s D. Ursíny, R. Müllerom, J. Filipom, M. Vargom, J. Kirschner, niekoľko rokov bol súčasťou tria ASH Band (A. Šeban – gitara, M. Buntaj – bicie), zakladateľom hudobných formácií Free Faces a Barflies. Účinkuje vo viacerých jazzových a experimentálnych zoskupeniach, je vyhľadávaným štúdiovým hráčom a aranžérom. Skomponoval hudbu k viacerým divadelným predstaveniam, dokumentárnym filmom a štyrom celovečerným filmom. V r. 2009 napísal pre sopranistku A. Kučerovú kantátu *Under My Spell*, ktorej premiéra na festivale Viva Musica! sa stretla s veľkým úspechom.

Miki Skuta (klavír, SK) – študoval na VŠMU v Bratislave (E. Fischerová) a v Paríži u C. Helfera. Je laureátom viacerých domácich i zahraničných súťaží. Svoj všestranný talent využíva v oblasti klasickej hudby, v jazze i v populárnej hudbe. Spolupracoval s osobnosťami ako B. Schmid, B. Mütter, D. Lockwood, Ch. Muthspiel, W. Muthspiel, A. Kirschlager, M. Feldman, J. Stivín, J. Bartoš, ale aj P. Hammel. Vystupoval ako sólista a člen rôznych súborov doma i v zahraničí, koncertoval s najvýznamnejšími domácimi orchestrami, ale napr. aj s Bruckner Orchester Linz, Symfonický orchester Danubia – Budapešť, die reihe, oem. Jeho dve CD s dielami J. S. Bacha (Hevhetia) získali najvyššie ocenenie v prestížnom britskom BBC Music Magazine. V poslednom období zrealizoval nahrávky klavírných diel Beethovena, CD *Darmstadt Acoustic Breakcore* so skladateľom a flautistom M. Piačekom a *10 Initial Epilogues* s rakúskym pozuanistom B. Mütterom. M. Skuta bol ocenený Krišťálovým krídlom a Cenou

Frica Kafendu. V r. 2010 bol umeleckým riaditeľom festivalu komornej hudby Arcus Temporum v maďarskej Pannonhalme.

Nora Skuta (klavír, SK) – zakladajúca členka súboru Opera Aperta patrí v súčasnosti medzi najvýznamnejších medzinárodne aktívnych slov. klaviristov. Je vyhľadávanou komornou i sólovou hráčkou a zanietenu interpretkou súčasnej hudby. Pravidelne vystupuje na medzinárodných festivaloch, v súčasnosti úzko spolupracuje so súborom Österreichisches Ensemble für Neue Musik. V r. 2006 nahrala pre vydavateľstvo Hevhetia na SACD Sonáty a interlúdiá Johna Cagea, ktoré vysoko hodnotila domáca i zahraničná kritika. CD bolo v Londýne vybrané do novej knihy renomovaného kritika BBC Music Magazine Rogera Thomasa *1001 Classical CDs You Must Hear, Before You Die*.

Marián Svetlák (husle, SK) – študoval na Konzervatóriu v Žiline a na JAMU v Brne. Zúčastnil sa viacerých domácich i zahraničných kurzov (A. Moravec, M. Jelínek, F. Novotný, S. Jaroševič, B. Henri Van de Velde). Ako sólista účinkoval so SKO Žilina a Janáčkovým akademickým orchestrom v Brne. Bol členom sl. kvarteta Icarus Quartet, s ktorým získal viaceré ocenenia na súťažiach komornej hry a členom SKO B. Warchala. V súčasnosti je koncertným majstrom Symfonického orchestra Slov. rozhlasu.

Ronald Šebesta (klarinet, SK) – zanieteny propagátor súčasnej hudby, rešpektovaný hráč na dobových nástrojoch, vyhľadávaný komorný partner. Študoval na Konzervatóriu a na VŠMU v Bratislave. Počas štúdií absolvoval stáž na Conservatoire de Région v Boulogne. Od r. 1993 je 1. klarinetistom SOSR-u, od r. 1996 aj orchestra Cappella Istropolitana. Sporadicky vystupuje ako sólista so slov. komornými orchestrami. R. 1988 bol spoluzakladajúcim členom VENI ensemble. Dominantnou líniou jeho záujmu je komorná hudba s dôrazom na tvorbu 20. stor. až podnes. V rámci tohoto smerovania sa r. 1997 stal spoluzakladateľom súboru Opera Aperta, je stálym členom improvizáčného zoskupenia DON@U.com. V r. 2004 bol zakladajúcim členom LOTZ tria dobových basetových rohov 18. storočia, s ktorým nahral dve úspešné CD s dielami Juraja Družeckého a kompozíciami súčasných slov. skladateľov (Hevhetia, Hudobný fond). Od r. 2002 pôsobí na VŠMU ako pedagóg hry na klarinete, kde r. 2007 obhájil doktorandskú prácu so zameraním na zvučnosť klarinetu.

Ivan Šiller (klavír, SK) – všestranný interpret a organizátor. Študoval hru na klavíri u M. Kailingovej (ZUŠ L. Rajtera), súkromne u D. Buranovského, D. Varínskej (VŠMU) a D. Vandewalleho (Kráľovské konzervatórium Gent). Bol štipendistom Internationale Ferienkurse für Neue Music Darmstadt, Ostrava New Music Days, Tanglewood Music Center, Banff Centre for the Arts. Držiteľ domácich i zahraničných ocenení (o. i. EMCY v Hamburgu) účinkoval na festivaloch Večery Novej hudby, Orfeus, Konvergencie, Week of Contemporary Music Gent, Festival Ph. Herrewegha, Ostravské dny, Festival van Vlaanderen, Pražská jar a ď. Spolupracoval s holandskými divadelnými súborami Walpurgis a Wederzjids. Je iniciátorom hudobných a edukačných projektov pre mladých (Stretnutia s Hudbou) a zakladateľom a um. riaditeľom festivalu súčasnej hudby Space. Je tiež iniciátorom cyklov koncertov v Nitrianskej galérii a Galérii umenia v Nových Zámkoch. Dirigoval mládežnícky zbor Eben Ezer a detský spevokol Kvapôčky. Aktivity I. Šillera boli MŠ SR ocenené plakietou Sv. Gorazda. Medzi aktuálne aktivity patria aj Hammerklavierfestival a festival Schubertiády. Je umeleckým a organizačným riaditeľom festivalu ISCM World New Music Days, ktorý sa v r. 2013 uskutočnil po prvýkrát na Slovensku a v Rakúsku

Marek Štryncl (dirigent, CZ) – dirigent, zbornajster, violončelista a skladateľ. Počas štúdia na konzervatóriu v Tepliciach zastával post koncertného majstra Severočeskej filharmónie. Absolvoval pražskú AMU v odbore dirigovanie, hru na violončele študoval na Dresdner Akademie für alte Musik a zúčastnil sa mnohých kurzov zameraných na štýlovú interpretáciu starej hudby. Ako dirigent a zbornajster spolupracoval s významnými komornými a symfónickými orchestrami, zborní a sólistami (Pražská komorná filharmónia, Pražský komorný zbor, Orlando Consort, Les Musiciens du Paradis, The New Israeli Vocal Ensemble, Boni Pueri, M. Kožená, P. Jaroušek atď.). V r. 1992 založil súbor Musica Florea, s ktorým oživuje hudbu znovuobjavených autorov českého baroka a klasicizmu. Je dramaturgom koncertných cyklov v Prahe a celej ČR, iniciátorom unikátneho projektu barokového divadla Florea Theatrum. Popri sólovej a komornej hre na violončelo sa príležitostne venuje aj komponovaniu. Účinkoval na prestížnych hudobných festivaloch, nahral desiatky CD, niektoré z nich získali prestížne ocenenia

(Diapason, Zlatá Harmonie, Cannes Classical Award). Interpretáciu starej hudby vyučuje na UK v Prahe a na špecializovaných kurzoch.

Martin Valíh (bicie, SK) – slovenský hráč na bicích nástrojoch a perkusiách, patrí k svetovej jazzovej elite. Pochádza z hudobníckej rodiny. Najskôr študoval hru na klavíri, neskôr prešiel na bicie a začal chodiť na hodiny k bubeníkovi O. Petrášovi. Hru na bicích a perkusiách študoval na konzervatóriu v Bratislave, neskôr absolvoval prestížnu Berklee College of Music v Bostone. Na škole založil jazzovú formáciu Waking Vision Trio. Sedem rokov pôsobil v sprievodnej kapele japonskej klaviristky Hiromi. Na pódii hral po boku R. Affia, L. Ritenoura a ďalších špičkových muzikantov, v súčasnosti je oporou mnohých slovenských projektov (napr. Bass Inferno, Oskar Rózsa Partnership Unlimited, Collegium Musicum). Je všestranným hudobníkom, pohybuje sa v rôznych žánroch: jazz, funky, R'n'B, rock. V Bratislave rozbieha klub Music Gallery, venuje sa dramaturgii koncertného cyklu Jazz v Aréne a pripravuje vlastný festival One Day Jazz. Nadalej pôsobí aj v New Yorku, kde je funkčnou súčasťou jazzovej scény.

Peter Zwiebel (viola, SK) – je absolventom Konzervatória v Košiciach a VŠMU v Bratislave. V r. 2004 študoval v Bazileji vo Švajčiarsku a absolvoval kurzy komornej hudby u LaSalle Quartet. Bol vedúcim violovej skupiny European Philharmonic Orchestra, European Tour (2001), Symphonie Orchestra Akademie der Stadt Basel (2004), spolupracoval s Melos Ethos Ensemble. Je zakladajúcim členom Zwiebelovho kvarteta a Quasars Ensemble, vedúcim violovej skupiny SKO Bohdana Warchala. Pravidelne uvádza skladby súčasných slovenských i zahraničných skladateľov.

Gregoriana (SK) – súbor bol založený v r. 2004, odkedy pravidelne účinkuje pri latinských bohoslužbách v Dóme sv. Alžbety v Košiciach. Repertoár súboru tvoria okrem gregoriánskeho chorálu najmä renesančná a stredoveká polyfónia, ale aj súčasná chrámová zborová tvorba. Súbor vystupuje aj koncertne. V r. 2010 súbor nahral CD *Tempus Adventus* s ambíciou vydat v priebehu nasledujúcich rokov ďalšie časti edície s názvom *In Illo Tempore*. Jej cieľom je oživiť hudobné pamiatky z územia dnešného Slovenska do r. 1600. Vedúcim súboru Gregoriana je Marek Klein. Gregorián-

skemu chorálu sa venuje od r. 1992. Popri samoštúdiu a liturgickej praxi absolvoval niekoľko kurzov a podujatí súvisiacich s gregoriánskym chorálom pod vedením osobností ako J. Hodina, D. Eben, L.-M. Vigne, A. Turco, N. Albarosa, D. Y.-M. Lelièvre. Podieľa sa aj na organizovaní takýchto seminárov.

Zbor sv. Cecílie – vznikol v r. 1992 pri Dóme sv. Alžbety, po dvoch rokoch sa stal katedrálom zborom. Repertoár telesa má široký rozsah: interpretuje diela od renesancie až po súčasnú hudbu. Medzi najvýznamnejšie diela, ktoré za posledné roky uviedol, patria omše J. Haydna a W.A. Mozarta, Duruffého *Rekvie*, Händlov *Mesiáš*, svetová premiéra oratória *Sv. Víta* E. Lavariniho, či Rachmaninove *Nešpor*. Okrem liturgickej služby zbor koncertuje doma i v zahraničí. Spolupracuje so štátnou filharmóniou Košice, súborom dobových nástrojov Musica Florea a sládkovým orchestrom Musica Iuvenalis. Hostujúcimi dirigentmi sú K. Petróczi a M. Štryncl. Zbor je laureátom troch medzinárodných súťaží zborového spevu, v r. 2009 získal cenu KBS *Fra Angelica* za prínos v oblasti kresťanskej kultúry na Slovensku. Teleso má v súčasnosti približne 40 členov, jeho zbornajstrom je Viliam Gurbaľ, regenschori Dómu sv. Alžbety.

Cello Colosseum (SK) – projekt Cello Colosseum vznikol na podnet Jozefa Luptáka pre festival Konvergencie v roku 2006. Prvý koncert zoskupenia, ktorý odznel na Konvergenciách v Bratislave, viedol ako hosť svetoznámy britský violončelista R. Cohen a bol venovaný 100. výročiu narodenia prof. L. Rajtera (z jeho tvory na koncerte zazneli dve skladby pre osem violončiel). Cello Colosseum neskôr účinkovalo na niekoľkých koncertoch po Slovensku, o. i. na letnom festivale Pohoda. Cello Colosseum združuje popredných slovenských a zahraničných violončelistov vo voľnom zoskupení, ktoré je zamerané projektovo na jednotlivé koncerty pod umeleckým vedením Jozefa Luptáka. V tomto roku plánuje odohrať tri koncerty: na festivale Konvergencie v Košiciach a Bratislave a na festivale Pohoda.

Čajovňa Amana sa nachádza v centre mesta na Alžbetinej ulici v prostredí obytného domu s nádvorím.

Priestor čajovne ponúka niekoľko miestností a každý návštevník si v nej nájde dostatok priestoru a súkromia. Vyškolený personál Vám ochotne poradí pri výbere zo širokej ponuky čajov, ovocných zmesí a iných rastlín (maté, rooibos a pod.) z celého sveta. Zastúpené sú všetky typové a kvalitatívne triedy čajov z Číny, Indie, Taiwanu, Japonska, ale aj rastliny z Afriky a Južnej Ameriky. Pri kúpe čaju na domácu prípravu sa dozviete všetky dôležité a zaujímavé informácie o jeho pôvode a príprave. Sortiment čajov dopĺňa ponuka čajového príslušenstva a odbornej čajovej literatúry. K príjemnému posedeniu v čajovni prispieva bohatá knižnica, fajnkáreň, šachové stolíky a pripojenie Wi-Fi. Ak by ste dostali chuť na niečo pod zub, nájdete tu nielen drobnosti a sladkosti k čaju, ale aj jedlá na zasytenie.

Čajovňa AMANA pravidelne pripravuje koncerty, vernisáže, výstavy i tematické večery. Podrobnejšie informácie a aktuálny program nájdete na našej webovej stránke.

WWW.AMANA.SK • ALŽBETINA 55 • KOŠICE • 0911 318483

arcus temporum

PARTNERSKÝ FESTIVAL KONVERGENCIÍ ARCUS TEMPORUM V MAĎARSKEJ PANNONHALME
SA USKUTOČNÍ 26. – 28. AUGUSTA 2011
www.arcustemporum.hu

LUDWIG VAN BEETHOVEN | HELMUT OEHRING
HUDBA | VÝTVARNÉ UMENIE | FILM | DIVADLO

UMELECKÝ RIADITEĽ

Jozef Lupták

DRAMATURGIA

Jozef Lupták | Andrej Šuba | Adrian Rajter
Igor Karško | Ivan Šiller

PRODUKCIA FESTIVALU

Miroslava Vargová | Jana Šargová

ZOSTAVOVATEĽIA BULLETINU

Andrej Šuba | Jana Šargová

GRAFICKÝ DIZAJN FESTIVALU

Zuzana Čičelová | Daniel Domig (AT)

FOTOGRAFIE

Jarmila Uhlíková | Daniel Nagaj |
Rudo Jandel | archív festivalu

WWW.KONVERGENCIE.SK

MEDIÁLNI PARTNERI

.týždeň

hudobný život

ticketportal
VSTUPENKY NA DOSAH

**22 – 25 SEPTEMBER 2011 |
BRATISLAVA**

CELLO COLOSSEUM

DORIC STRING QUARTET

HAYDN | BRITTEN | ELGAR

AS GUESTS | JAZZ

MIKI SKUTA & BERTL MÜTTER

BEETHOVEN SEPTETO OP. 20

KONCERT PRE DETI

STRAVINSKIJ | **PRÍBEH VOJAKA**

IGOR KARŠKO

DANIEL HRINDA

NORA SKUTA

BORIS LENKO

JOZEF LUPTÁK

WWW.KONVERGENCIE.SK